

— Πῶς! ἀνέκραξα ἐκπληκτος, δὲν γνωρίζετε τίποτε οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ δπεῖον ἀφορᾷ ὑμᾶς αὐτόν;

— Ποσῶς! διότι αὐτὴ ἡ ἀρετὴ ἐξεργάζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν περιστάσεων . . . καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤξεύρω, εἶναι ὅτι ἐγὼ ποτὲ δὲν εὗριθην εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

— Ἀ! πολὺ καλὰ! ἴσα ἴσα ἐφορμάζεται ἐδῶ ἡ παροιμία, ὅτι «ἡ περιστοσις κάμνει τὸν κλέπτην», καὶ δὲν ἐμριβαλλω ὅτι ἡ Σαντα Παντα, ὡς πρὸς τὰ παροιμιώδη ἀπομνημονεύματα, ἔχει ἰσοδυναμὸν καὶ ἰσπανισί. Γνωρίζω ἐπίσης τὴν ἱστορίαν τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον σκαδολωδῇ τοῦ δουκὸς τοῦ Ρεκουελώρου . . . καὶ τολμῶ νὰ παραδεχθῶ, ὅτι ὑπάρχουσι πειρασμοὶ τὸσον ἰσχυροί, ὥστε καὶ ἡ μᾶλλον ἐρρίθωμένη ἀρετὴ δύναται πολλάκις νὰ ὑποκύβῃ εἰς αὐτοὺς. Ἀλλὰ διὰ τὸ ἀποφανθῶμεν ὀριστικῶς ἐπὶ τῶν καταστάσεων τούτων τῶν ἐξαιρετικῶν εἰς τὴν γενικὴν κατάν, ἀπαιτεῖται . . .

— Ἡ μετοξὺ ἡμῶν καὶ τούτης διαφορᾶς θέτετε ὡς ἐξαιρέσειν, ὅτι ἐγὼ βέτω ὡς κανὼν, καὶ τ' ἀναπαλιν.

— Ἐγὼ ὁμως ὑποστηρίζω τὴν γνώμην μου, ἥτις, ἂν καὶ δὲν εἶναι νέα, εἶναι ὁμως πολὺ παρήγορος.

— Τοῦτο δείκνυει ὅτι δὲν ἔχετε πείραν.

— Καὶ ἐγὼ πιστεύω τὸ ἐναντίον. Τολμῶ νὰ κατακρίνω μᾶλλον τὴν μισανθρωπίαν σας. Δὲν εἶθε ποσῶς εὐσπλαγγος πρὸς τοὺς ὁμοίους σας.

— Ἐγὼ! ἀπ' ἐναντίας! εἶδετε ὅτι ἐγὼ τοὺς διακαίολογῶ, ἐνῷ ὑμεῖς τοὺς κατηγορεῖτε. Ὑπερασπίζομαι τὸ μέρος τῶν παθόν, τῶν ἀναγκῶν, τῶν περιστάσεων . . . καὶ τῶν ἄλλων, τὰ ὅποια ἀπὸ στείγην εἰς στείγην κλονίζουσι, καὶ ἀκόντων ἡμῶν, τὴν βέλγην μας, τὰ ὅποια παραβιάζουσι τὰ αἰσθήματά μας, σκοτίζουν τὴν συνειδήσιν μας, καὶ περιστρέφουσι τὴν διαγωγὴν μας κατ' ἀρεσκίαν, καθὼς ὁ ἀνεμος περιστρέφει τὸν ἀνεμοδείκτην . . . Ἡμπορῶ π. χ. νὰ εἶς διηγηθῶ μίαν ἱστορίαν, νὰ ἐκθέσω γεγονότα τῶν ὁποίων ἤμην συνεργὸς καὶ μάρτυς αὐτόπτης, καὶ νὰ οἶς θέσω εἰς ἀμνησίαν σχεδὸν τοῦ ν' ἀποφανθῇτε, τοῦ νὰ καταδικασθῇτε ἢ ν' ἀθεώσητε, καὶ τοῦ νὰ κρίνετε δικαίως, ἂν ἔπρεπε νὰ στρεφθῇ τις δεξιὰ ἢ ἀριστερά . . .

Ὁ Ἰσπανὸς εἶχεν ἐξαφθῇ πλέον τοῦ συνήθους, ἀλλ' εὐθὺς ἱσταμένην, ἀνέψωκε τοὺς ὤμους, καὶ ἐπώπησεν, ὥστε ἡ ἀνάνησις τὴν ὁποίαν ἐκὼν εἶχε προκαλέσει τῷ ἦτι δυσχερῶς.

«Α! στρατηγέ, ἀνέκραξα παρעבוס, ἀνελάβετε ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν θέλω σᾶς ἀναγκάσει νὰ ἐκτελέσητε. Ἡξεύρετε ὅτι ὡς πρὸς τὰς ἱστορίας καὶ τὰ διηγήματα εἶμαι ἀκόρεστος.

— Λοιπὸν . . . εἶπω! εἶπεν ὁ Ἰσπανὸς ἀνορθῶν τὸν ὑπόλευκον μιστακά του. Πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς τῆς ἐνότητός μου θέλει μὲ ὠφελῇ ὡς πρὸς τὴν υἰαίαν. Θέλω σᾶς διηγηθῇ τὸ γεγονός, προσθέτων καὶ ὅτι τότε εἶδον, ὅτι μοῦ ἐνεπιστεύθησαν καὶ τὰς ἀνακαλύψεις τὰς ὁποίας ἐκτοτε ἔκαμα.

Πάραντα κατεδείξα, διὰ τῆς στάσεως καὶ τῆς σιωπῆς μου, ὅτι ἤμην ἑτοιμος ν' ἀκροασθῶ μετὰ προσοχῆς.

Ὁ δὲ δὸν Καστάνος ἤρχισεν ὡς ἔβη.

«Ἡ ἱστορία μου ἀνατρέχει ὀλίγον μακρὰν χρόνον

λογεῖται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς κατοχῆς τῆς χερσονήσου ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος. Ἡμῖν τότε μαθητὴς ἦκομι, νέος, τολμηρὸς, καὶ ὄχι τόσον ἐγκρατὴς εἰς τὰς ὁρμὰς μου. Ἠγαπῶν τὴν πατρίδα μου, ἤμην ὑπερήφανος, καὶ κατὰ συνέπειαν ἐμίσησα τοὺς Γάλλους, ὄχι αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς, ἀπ' ἐναντίας τοὺς ὑπεληπιόμην πολλοὺς, καθὼς πᾶς τις χρεωστῇ νὰ ὑποβληθῇ τοὺς γενναίους στρατιώτας! ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον τὸν ὅποιον εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ εἶσθημα τοῦτο ἦτο γενικὸν τότε μετὰξὺ μας, ὡς ἀκολουθῶς τὸ ἀπέδειξαν τὰ πράγματα. Ἀλλὰ δὲν εἶδον κανένα ἐκ τῶν σπουδαιῶν μας νὰ τὸ αἰσθανθῇ βαθύτερον, νὰ τὸ ἐκφράσῃ μὲ περισσοτέραν θερμότητα καὶ ἀφοσίωσιν παρ' ἑσὸν εἰς τῶν συμμαθητῶν καὶ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας φίλων μου, εἰς τῶν προσφιλεστέρων συντρόφων μου, ὁ δὸν Πέτρος Οὐέρτας. Ἐκτοτε τὸν ἀνεγνωρίσαμεν ὅλοι ὡς ἀρχηγόν μας. Ὁ Οὐέρτας, προκείμενος μὲ κάλλος ὀρέων, μὲ χαρακτηριστὰ τολμηρὸν ἐνταυτῷ καὶ ἐπιδείξειον, ὀρμητικὸν καὶ συνετὸν, μὲ εὐγλωττίαν ἀφελῆ, πιστικὴν καὶ ἐνθερμον, μὲ γενναϊότητα σπανίαν, συνδέουσαν τὸ ῥισκοκίνδυνον μὲ τὸ ἀπαθές, κατεῖχεν ὅλας τὰς ιδιότητας ἐκείνας αἵτινες οὐ μόνον προσελκύουσι ἀλλὰ καὶ ἄγουσι καὶ φέρουσι τὸν ὄχλον. Ἀμα ἡ ἐπανάστασις ἀπεφασίσθη, ὁ Οὐέρτας, ὅστις τὴν εἶχε διοργανίσει, ἀναγκαιῶς προσεκλήθη εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς.

Ἡ ἐπανάστασις, προετοιμασθεῖσα δι' ἐπιτυχὸς συνανήσεως, περιελάμβανε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπαρχίας. Ἡ ἐστία καὶ τὸ γενικὸν ἐπιτελεῖον τῆς εὐρίστοντο εἰς τι μοναστήριον, τοῦ ὁποίου ὁ ἡγούμενος δὸν Διέγος Οὐσκείκιτο, ὄνομα ἐπίσημον ἤδη εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτο ἡ ψυχὴ καὶ ὁ πρῶτος σύμβουλος τῆς ἐπαναστάσεως τῆς ὁποίας τὴν φλόγα εἶχεν ἀναψῇ ὁ δὸν Πέτρος. Ἐκ τοῦ μοναστηρίου λοιπὸν ἔπρεπε νὰ δεθῇ τὸ σημεῖον. Ὅλοι οἱ μεμνημένοι τὸ μυστικόν, ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφορῶν τμημάτων ἤρχοντο ἐκεῖ μετὰ προφυλάξεως δ' ἂν λάθωσι τὸ σύνθημα καὶ διαταγὰς, ὅπως ἐπιτίσωσιν ὅλοι διὰ μιᾶς κατὰ τῶν Γάλλων ἀπροφυλάκτων καὶ διεσπαρμένων ὄντων. Ὑπῆρχα καὶ ἐγὼ τότε μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ συνώδευσα τὸν δὸν Οὐέρταν.

Ὁ δὸν Οὐέρτας παρεξέτραπη πρὸς στείγην τῆς ὁδοῦ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πύργον τοῦ δὸν Ἰνίγου Ἀλβαρέζου, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδέετο διὰ τῶν ἱερωτέρων δεσφῶν. Μείνας ὀρφανὸς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, εἶχεν εὖρει εἰς τὸν εὐπατρίδην τοῦτον στοργὴν καὶ φροντίδα πατρικὴν, καὶ ἠλπίζεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου, λόγοι ἀνώτεροι καὶ γλυκύτεροι τῆς εὐγνωμοσύνης ἤβελον τὸν ἀναγκάσει νὰ τὸν νομάσῃ πατέρα. Ἡ θυγάτηρ τοῦ δὸν Ἀλβαρέζου, συνανατραφεῖσα μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τρυφερωτέρας αὐτῆς ἡλικίας, δὲν ἠδυνήθη νὰ μείνῃ ἀναίεθος εἰς τὰ προτερήματα τοῦ θεοῦ αὐτῆς ἀδελφοῦ. Ἠγαπῶντο λοιπὸν ἀμοιβαίως μέχρι λατρείας! αἱ δὲ ἡμέραι ἐπλησίαζον, καθ' ἃς ἡ ὥραια Ἰνσία ἐμελλε νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχην τῆς μετὰ τῆς τύχης τοῦ Οὐέρτα.

Ὁ φίλος μου δὲν μοῦ εἶχε κρύψει οὐτε τὸν ἔρωτά του, οὔτε τὸ βέβαιον τῆς εὐτυχίας του. Γνωρίζων ὅθεν τὸ ἀπόκρυφον τοῦτο, ἐφοβήθη πρὸς στείγην, μὴ ἡ θελκτικὴ θέα τῆς ἐρωμένης του τὸν κλο-